



United Nations
Nations Unies



International
Criminal Tribunal
for the former
Yugoslavia

Tribunal Pénal
International pour
l'ex-Yougoslavie

SAŽETAK PRESUDE

(Isključivo za medije. Nije službeni dokument)

RASPRAVNO VEĆE

Den Haag, 27. septembra 2007.

SAŽETAK PRESUDE RASPRAVNOG VEĆA U PREDMETU PROTIV MILETA MRKŠIĆA, MIROSLAVA RADIĆA I VESELINA ŠLJIVANČANINA

*U nastavku teksta nalazi se sažetak presude koji je danas pročitao sudac
Parker:*

Ovo Veće danas zaseda kako bi izreklo presudu u postupku protiv trojice optuženih, Mileta Mrkšića, Miroslava Radića i Veselina Šljivančanina.

U svrhu ovog zasedanja Veće će ukratko sažeti svoje zaključke, pri čemu naglašava da je ovo samo sažetak presude i da se jedini merodavni prikaz zaključaka Veća i obrazloženja tih zaključaka nalazi u pismenoj verziji presude čiji će primerci biti na raspolaganju stranama u postupku po završetku zasedanja.

Trojica optuženih, Mile Mrkšić, Miroslav Radić i Veselin Šljivančanin, terete se za to da su bili umešani u zlostavljanje i pogubljenje 264 Hrvata i drugih nesrba koje su pripadnici srpskih snaga izveli iz vukovarske bolnice 20. novembra 1991. nakon što su hrvatske snage u Vukovaru kapitulirale 18. novembra 1991. U Optužnici se navodi da su te osobe odvedene u hangar na Ovčari, gdje su ih pripadnici srpskih snaga zlostavljali i kasnije istog dana pogubili. Na ovim navodima temelji se pet tačaka Optužnice u kojima se tereti za zločine protiv čovečnosti po članu 5 Statuta kojim su Ujedinjene nacije osnovale ovaj Međunarodni sud (odnosno, za progone, istrebljenje, ubistvo, mučenje i nehumana dela) i tri tačke Optužnice u kojima se tereti za ratne zločine po članu 3 Statuta (odnosno, za ubistvo, mučenje i okrutno postupanje).

Treba razjasniti da se Optužnica ograničava na navode u vezi s krivičnim delima koja se odnose na zlostavljanje i pogubljenje Hrvata i drugih nesrba iz vukovarske bolnice 20. novembra 1991. Optužnica ne obuhvata navode o napadu usmerenom protiv grada Vukovara i njegovog civilnog stanovništva koji su vodile JNA i druge srpske snage 1991. godine, kao ni navode o razaranju Vukovara usled dugotrajnih vojnih operacija 1991. godine ili navode o mnogobrojnim civilnim žrtvama i velikoj šteti nanetoj imovini uslijed tih vojnih operacija, a ne obuhvata ni navode o poginulim nakon predaje hrvatskih snaga u Vukovaru 18. novembra 1991. Većinom tih pitanja bavi se jedna druga optužnica podignuta pred ovim Međunarodnim sudom, u vezi s kojom još nije izvršen nalog za hapšenje Gorana Hadžića. Međutim, pomenuta pitanja ipak su donekle relevantna za utvrđivanje obeležja krivičnih dela za koja se optuženi terete u ovom predmetu i ona su razmotrena u presudi. No, ovo Veće ne može donositi nikakve zaključke o krivici ili nevinosti trojice optuženih u ovom postupku u vezi s tim pitanjima.

U vreme izvršenja navodnih krivičnih dela za koja se tereti, optuženi Mile Mrkšić bio je pukovnik Jugoslovenske narodne armije (u daljnjem tekstu sažetka: JNA). On je komandovao i prestižnom Gardijskom motorizovanom brigadom u sastavu JNA i Operativnom grupom Jug. Kao komandant OG Jug komandovao je svim srpskim snagama, uključujući JNA, Teritorijalnu obranu i paravojsne snage na geografskom području na kojem su, kako se tvrdi, izvršena sva krivična dela za koja se tereti. Kasnije je postao general i neko vreme bio je komandant vojske tadašnje Srpske Krajine. Miroslav Radić je u vreme izvršenja krivičnih dela za koja se tereti bio kapetan u JNA. Komandovao je četom 1. bataljona Gardijske motorizovane brigade. Veselin Šljivančanin je bio major u JNA i u vreme izvršenja krivičnih dela za koja se tereti oficir za bezbednost i Gardijske motorizovane brigade i Operativne grupe Jug. Kasnije je unapređen u čin pukovnika.

Nakon nekoliko meseci intenzivnih vojnih operacija koje su JNA i druge srpske snage vodile protiv hrvatskih snaga, hrvatske snage na području Vukovara kapitulirale su 18. novembra 1991. Na osnovu istog dana postignutog sporazuma, hrvatski borci s Mitnice predali su se snagama JNA Operativne grupe Jug. Predaju izvršenu kasnije toga dana nadgledali su predstavnici Međunarodnog komiteta Crvenog krsta. Ratni zarobljenici odvedeni su potom u veliki hangar na Ovčari u blizini Vukovara, mesto koje je ranije tog dana odabrano na osnovu Mrkšićeve zapovesti. Ratni zarobljenici

Internet address: <http://www.un.org/icty>

Media Office/Communications Service

Churchillplein 1, 2517 JW The Hague. P.O. Box 13888, 2501 EW The Hague. Netherlands

Tel.: +31-70-512-5343; 512-5356 Fax: +31-70-512-5355

tamo su zadržani preko noći, a idućeg jutra prebačeni su u zatvorski objekt u Sremskoj Mitrovici koja se nalazi s druge strane granice u Srbiji. Tokom te evakuacije nije bilo nikakvih incidenata.

Takođe 18. novembra 1991. u Zagrebu je postignut sporazum između hrvatske vlade i predstavnika JNA o evakuaciji vukovarske bolnice. Ranjenici i bolesnici iz vukovarske bolnice koji su bili "sposobni za put" trebalo je da budu evakuisani u Hrvatsku. Bolnica je trebalo da bude pod zaštitom Međunarodnog komiteta Crvenog krsta. Evakuaciju je trebalo da nadgleda Posmatračka misija Evropske zajednice, kojoj je valjalo omogućiti potpuni pristup tokom svih faza evakuacije. Uprkos suprotnim stavovima određenog broja hrvatskih svedoka, sporazum se nije odnosio na bolničko osoblje, članove njihovih porodica ili osobe koje nisu bile pacijenti u bolnici.

U borbama teško oštećena vukovarska bolnica bila je 18. novembra 1991. pretrpana iznad svojih kapaciteta. Kod bolnice se okupio velik broj civila u nadi da će se i oni evakuisati. U bolnici su se nalazili bolesnici, ranjenici, bolničko osoblje i neki članovi porodica bolničkog osoblja. Uprkos suprotnim iskazima nekih hrvatskih svedoka, u bolnici su bili i pripadnici hrvatskih snaga koji su se pretvarali da su pacijenti ili pripadnici bolničkog osoblja. Operativna grupa Jug ušla je u vukovarsku bolnicu 19. novembra 1991. Optuženi Miroslav Radić postavio je na ulazu stražare koje su u izvršenju zadatka obezbeđenja bolnice kasnije toga dana zamenili vojni policajci Gardijske motorizovane brigade. Tokom poslepodneva 19. novembra 1991. JNA je većinu civila koji su se okupili kod bolnice prebacila u "Velepromet", veliko skladište u blizini.

Predstavnici međunarodne zajednice, kako iz Posmatračke misije EZ-a, tako i iz Međunarodnog komiteta Crvenog krsta, boravili su u Vukovaru 18. i 19. novembra. Jugoslovenska narodna armija sprečila je pristup Posmatračke misije EZ-a bolnici 18. i 19. novembra. Jednom predstavniku Međunarodnog komiteta Crvenog krsta omogućen je samo ograničen pristup bolnici 19. novembra. Jedan visoki oficir JNA iz OG Jug rekao je predstavnicima međunarodne zajednice u Mrkšićevom prisustvu da se pripadnicima hrvatskih snaga, bez obzira na to da li je reč o pacijentima ili ne, neće dopustiti da se evakušu iz bolnice. Ako bi im se dopustilo da odu, "pripadnici srpskih neregularnih snaga ili meštani napali bi konvoj". Rečeno je da će ih JNA zadržati kao ratne zarobljenike i da će kasnije biti razmenjeni za zarobljene pripadnike JNA. Posmatračkoj misiji EZ-a naloženo je da se ne meša u evakuaciju. Prethodnog dana potpisani sporazum o evakuaciji ranjenika bio je ignorisan.

Mile Mrkšić je 19. novembra 1991. naredio evakuaciju vukovarske bolnice. Evakuacija je trebalo da bude obavljena 20. novembra 1991. Mrkšić je taj zadatak poverio optuženom Veselinu Šljivančaninu. Zadatak mu je bio da razdvoji ljude u bolnici u dve grupe, odnosno osumnjičene za ratne zločine i civile. Osumnjičeni za ratne zločine, to jest pripadnici hrvatskih snaga, trebalo ja da pod kontrolom JNA budu prebačeni u objekt za ratne zarobljenike u Sremskoj Mitrovici, u Srbiji. Civile je trebalo, po njihovom sopstvenom izboru, prebaciti ili u Hrvatsku ili u Srbiju. Veselin Šljivančanin je bio odgovoran za bezbednost ratnih zarobljenika do njihovog dolaska u Sremsku Mitrovicu.

Osoblje vukovarske bolnice pozvano je 20. novembra 1991. oko 07:00 sati na sastanak koji je organizovao optuženi Veselin Šljivančanin. Za vreme sastanka vojnici JNA obilazili su bolnicu i nalagali onima koji su mogli da idu da izađu. Na izlazu, vojnici JNA su razdvajali muškarce od žena, dece i starijih osoba. Muškarce su vojnici JNA pretresli i naložili im da se ukrcaju u autobuse koje su čuvali naoružani stražari. U toj grupi bilo je više od 200 muškaraca i dve žene. Svi ti ljudi bili su Hrvati ili nesrbi. Bili su, ili se verovalo da su bili, pripadnici hrvatskih snaga. Istovremeno na drugom kraju bolnice žene, deca i nekoliko starijih muškaraca okupljeni su i ukrcani u različite autobuse kojima je trebalo da odu bilo u Srbiju, bilo u Hrvatsku. Autobusi sa zarobljenim muškarcima napustili su vukovarsku bolnicu oko 10:00 časova. U konvoju su odvezeni prvo do kasarne JNA u Vukovaru.

Pokušaje predstavnika Posmatračke misije EZ-a i Međunarodnog komiteta Crvenog krsta da tog jutra dođu do bolnice sprečila je JNA. Zadržani su dva sata u centru grada na mostu preko reke Vuke. Jedno oklopno vozilo JNA preprečilo im je put do bolnice. Optuženi Veselin Šljivančanin došao je do mosta i lažno utvrdio da predstavnici međunarodne zajednice ne mogu da prođu iz bezbedonosnih razloga. Dok su njih držali na mostu, autobusi s muškarcima iz bolnice, koji su se kretali u suprotnom smeru, prešli su reku Vuku preko drugog mosta u blizini i uputili se prema kasarni JNA. Nakon toga, predstavnicima Posmatračke misije EZ-a i Međunarodnog komiteta Crvenog krsta konačno je dopušteno da odu do bolnice, gde su stigli oko 10:30 časova. Tamo su zatekli uglavnom žene i decu. Muškarci su bili odvedeni, s izuzetkom nekolicine starijih muškaraca i pripadnika bolničkog osoblja.

Autobusi s ratnim zarobljenicima, odnosno muškarcima iz bolnice, stigli su u kasarnu JNA u Vukovaru oko 10:30 časova. Pripadnici lokalne srpske Teritorijalne odbrane i paravojnih snaga sjatili su se oko autobusa, fizički preteći i verbalno zlostavljajući muškarce u autobusima. Red je konačno uspostavljen kada je vojna policija JNA odstranila pripadnike Teritorijalne odbrane i paravojnih snaga iz kruga kasarne. Vojnici JNA su iz autobusa takođe izdvojili 12 - 15 identifikovanih muškaraca. Ti muškarci su premlaćeni kundacima pušaka, izudarani pesnicama i nogama i potom vraćeni u bolnicu, gde ih je optuženi Veselin Šljivančanin, u dogovoru s čelnicima lokalne Teritorijalne odbrane, ispitivao o tome da li pripadaju hrvatskim snagama. Ti ljudi su bili ili pripadnici bolničkog osoblja ili članovi porodica bolničkog osoblja, a u bolnicu su vraćeni po zapovesti Veselina Šljivančanina. Neke od njih poslali su natrag u kasarnu JNA, a drugima je bilo dopušteno da se pridruže konvoju sa ženama i decom.

U međuvremenu je samoprogllašena "vlada" Slavonije, Baranje i zapadnog Srema, koja je delovala na području Vukovara i koju su formirali Srbi u tom kraju, tog jutra održala sastanak u "Veleprometu". O toj vladi govoriće se kao o vladi lokalnih Srba. Goran Hadžić je sastanku prisustvovao kao premijer "vlade", a Slavko Dokmanović u svojstvu ministra za poljoprivredu. Prisutan je bio i kapetan Jakšić iz vukovarske teritorijalne obrane, kao i dvojica visokih oficira JNA: potpukovnik Panić, načelnik štaba OG Jug i pukovnik Vujić iz Uprave bezbednosti u Beogradu. Na sastanku je izneto oštro protivljenje odluci JNA da ratne zarobljenike iz Vukovara premesti u Sremsku Mitrovicu u Srbiji. Neki učesnici sastanka govorili su o suđenju ratnim zločincima u Vukovaru pred lokalnim sudom. Na tom sastanku, potpukovnik Panić preneo je poruku optuženog Mileta Mrkšića da je Mrkšić spreman da postupi u skladu s odlukom koju "vlada" donese na sastanku u vezi s tim šta valja činiti sa zarobljenicima iz vukovarske bolnice. Međutim, iz dokaza sledi da na tom sastanku nije donesena nikakva konačna odluka, iako je kasnije istog dana premijer Goran Hadžić izjavio da je postignut sporazum da se zarobljenici drže u "našim zarobljeničkim logorima" u okolini Vukovara. Ono što je potom usledilo odgovara toj izjavi.

Nakon tog sastanka lokalne srpske vlade autobusi u kojima su se još uvijek nalazili muškarci, zarobljenici iz bolnice pod oružanom stražom, napustili su kasarnu JNA, ali nisu otišli u Sremsku Mitrovicu u Srbiji, nego u hangar na Ovčari. Tamo su stigli između 13:30 i 14:30 časova. Autobusi su iskrcavani jedan po jedan, a dok su ljudi izlazili, formiran je špalir s oko 10 - 15 vojnika sa svake strane. Zarobljenici su morali proći između tih vojnika koji su ih žestoko udarali drvenim štapovima, kundacima pušaka, palicama, lancima, pa čak i štakama. Ratni zarobljenici su potom bili prisiljeni da uđu u hangar, gde su ostali zatvoreni u nehumanim uslovima do kasnih večernjih sati. Veliku većinu zarobljenika u hangaru ponovo su teško pretukli, u mnogim slučajevima gvozdanim šipkama i kundacima pušaka, a udarani su i nogama. Nekolicina zarobljenika, za koje se verovalo da su bili na istaknutim položajima u hrvatskim snagama, posebno je teško pretučeno. Svedoci smatraju da su neki verovatno preminuli zbog batinanja. Uspostavljen je svojevrsni raspored s različitim "smenama" ljudi koji su naizmenično tukli i zlostavljali zarobljenike.

Vojnici koji su bili u divljačkim špalirima ispred hangara i učestvovali u premlaćivanjima u hangaru bili su pripadnici srpske Teritorijalne odbrane, uključujući i vođu Miroljuba Vujovića, kao i paravojnih snaga. Oni su sledili autobuse do Ovčare i tamo ostali do kasnih večernjih sati. Moguće je da su na sopstvenu inicijativu u premlaćivanjima učestvovali jedan ili više vojnika JNA.

1. Kada su autobusi s ratnim zarobljenicima stigli do hangara, tamo se nalazilo 15-20 vojnika JNA koji su trebali da budu obezbeđenje zarobljenicima. To su prvenstveno bili vojni policajci JNA. Kasnije je došlo još vojnih policajaca JNA. Njihovi napori da zarobljenicima pruže obezbeđenje bili su nedosledni i nedovoljni. Ponekad su pripadnike Teritorijalne odbrane i paravojnih snaga držali izvan hangara, a ponekad, naročito prilikom dolaska zarobljenika, oni su imali neograničen pristup ratnim zarobljenicima.

Na Ovčaru je 20. novembra u popodnevnom satima došao i određeni broj visokih oficira JNA. Videli su šta se događa. Neki od njih preduzeli su korake kako bi se postarali da vojna policija bude efikasnija. Ti napori ili nisu bili delotvorni ili su bili delotvorni samo ograničeno vreme.

Te večeri, između 20:00 časova i 21:00 čas, stigla je zapovest komandanta OG Jug Mileta Mrkšića o povlačenju vojne policije JNA koja je čuvala ratne zarobljenike. Oni su se i povukli pre 21:00 časa, dopustivši tako srpskoj Teritorijalnoj odbrani i paravojnim snagama neograničen pristup zarobljenicima. Ratni zarobljenici stavljeni su pod nadzor vukovarske Teritorijalne odbrane kojom je u to vrijeme komandovao Miroљjub Vujović.

Zarobljenike su Teritorijalna odbrana i paravojne snage onda odvodile u malim grupama na jedno izolovano mesto i ubijale iz vatrenog oružja. Njihova tela su na istom mestu pokopana u masovnu grobnicu koja je iskopana ranije istog dana. Grobnica je otkrivena gotovo godinu dana

kasnije, a postupak ekshumacije započeo je tek 1996. godine. Ekshumirano je 200 tela. Izvršene su detaljne obdukcije. Na osnovu celokupnih dokaza Veće zaključuje da je svih 200 osoba preminulo u noći između 20. i 21. novembra 1991. na Ovčari usled traume izazvane fizičkim nasiljem, u gotovo svim slučajevima od jedne ili više rana iz vatrenog oružja.

Od 200 osoba zakopanih u masovnoj grobnici, njih 190 je identifikovano. Njihova imena navode se u Optužnici. Iz dokaza takođe sledi da još četiri identifikovane osobe, koje su držane kao zarobljenici u hangaru toga dana, više nisu viđene. Svaku od tih osoba su tog dana teško pretukle srpske snage. Iz dokaza se ne može utvrditi da li se i njihova tela nalaze među 10 neidentifikovanih tela pronađenih u masovnoj grobnici. U ovoj Presudi, Veće iznosi kako su neki drugi dokazi uticali na to da se još neke osobe u Optužnici imenuju kao žrtve ubistva. Iz navedenih razloga Veće nije bilo u stanju da zaključi da li su neke od tih osoba ili sve te osobe preminule na Ovčari, kako se navodi u Optužnici. Naši zaključci, naravno, ne isključuju mogućnost da je tog dana na Ovčari preminulo više od 200 osoba, od kojih je njih 194 identifikovano. Međutim, raspoloživi dokazi ne omogućavaju da se to utvrdi. Utvrđeno je da su srpske snage u noći od 20. do 21. novembra 1991. na Ovčari ubile 194 žrtve imenovane u Optužnici.

U tačkama 1, 2, 3, 5 i 6 Optužnice tereti se za zločine protiv čovečnosti po članu 5 Statuta Međunarodnog suda. Iz razloga koji se iznose u Presudi, u svrhu člana 5 Statuta nužno je da žrtve krivičnog dela u osnovi budu civili. Termin "civil" u članu 5 Statuta ne obuhvata borce, odnosno borce *hors de combat*. U ovom slučaju osobe koje su snage JNA 20. novembra 1991. odvele iz vukovarske bolnice, a koje su na Ovčari ubile srpske snage, bile su identifikovane i odabrane upravo stoga što se znalo ili verovalo da su pripadnici hrvatskih snaga u Vukovaru. Srpske snage koje su ih zlostavljale i ubile delovale su na osnovu uverenja da su žrtve ratni zarobljenici, a ne civili. Jurisdikcijski preduslovi za član 5 Statuta nisu utvrđeni. Iz toga sledi da se osuđujuće presude ne mogu izreći u vezi s tačkama 1, 2, 3, 5 i 6. Te optužbe će se odbaciti u odnosu na svu trojicu optuženih i Veće se u ovom sažetku tim tačkama više neće baviti.

U tačkama 4, 7 i 8 Optužnice, koje se suštinski temelje na istom ponašanju, tereti se za ratne zločine po članu 3 Statuta. Član 3 primenjuje se na krivična dela protiv ratnih zarobljenika. Veće se uverilo da je u Hrvatskoj u predmetno vreme postojao oružani sukob i da su utvrđeni i drugi jurisdikcijski zahtevi za član 3. Ponašanje svakog optuženog stoga će se u celosti razmotriti u vezi s optužbama za ratne zločine.

U tački 4 iznose se navodi u vezi s krivičnim delom ubistva najmanje 264 osobe navedene u Optužnici. Iz razloga koji su objašnjeni, tačka 4 utvrđena je u odnosu na 194 identifikovane žrtve ubistva. Raspoloživi dokazi ne omogućuju zaključke u vezi s drugim osobama navedenim u Optužnici.

U tačkama 7 i 8 iznose se navodi o krivičnom delu mučenja i okrutnog postupanja. Te optužbe temelje se na činjenicama o zatvaranju ratnih zarobljenika u hangar na Ovčari, njihovom fizičkom zlostavljanju, uslovima zatočenja i uskraćivanju medicinske pomoći. Iz dokaza proizlazi da su ratni zarobljenici premlaćivani, u mnogim slučajevima teško, kako bi bili kažnjeni za svoju stvarnu ili pretpostavljenu pripadnost hrvatskim snagama. To predstavlja obeležje krivičnog dela mučenja (tačka 7). Ista ta premlaćivanja predstavljaju i okrutno postupanje (tačka 8), no budući da je reč o istim fizičkim delima, ispravno je izreći samo osuđujuću presudu za mučenje. Međutim, obeležja krivičnog dela okrutnog postupanja (tačka 8) utvrđena su i u vezi s uslovima zatočenja na Ovčari. Obrazloženje se u opširnijem obliku navodi u pismenoj Presudi.

Preostaje još jedno kritično pitanje, a to je da li je dokazano da su trojica optuženih, ili bilo koji od njih, krivično odgovorni za krivična dela koja je tužilaštvo dokazalo.

Glavni navod u Optužnici s tim u vezi je da su optuženi učestvovali u udruženom zločinačkom poduhvatu čija je zajednička svrha bila činjenje zločina za koje se optuženi terete u Optužnici. U suštini, tvrdi se da su trojica optuženih delovala zajedno kako bi se izvršilo ubistvo ratnih zarobljenika iz bolnice, kao i njihovo zlostavljanje. Nema direktnih dokaza koji to pokazuju. Iako bi se na osnovu nepotpunog razumevanja nekih događaja od 20. do 21. novembra 1991. i nekih izolovanih dokaza mogao sugerirati takav stav, po mišljenju ovog Veća, dokazi ne pokazuju da su ova trojica optuženih, ili bilo koji od njih, priključila nekom udruženom zločinačkom poduhvatu za činjenje krivičnih dela za koja se terete u Optužnici.

Iako su mnoge od činjenica uporno osporavane, dokazima je, po mišljenju ovog Veća, ustanovljeno da su, prema naređenjima koje je Mile Mrkšić izdao 19. novembra 1991, a koje je sproveo u delo Veselin Šljivančanin, ratni zarobljenici bili izvedeni iz bolnice ujutro 20. novembra

1991. i na kraju odvedeni na Ovčaru. Međutim, Veće se uverilo da je prvobitna namera Mileta Mrkšića bila da ratni zarobljenici budu odvedeni u Sremsku Mitrovicu, između ostalog i zato da bi kasnije bili razmenjeni za srpske ratne zarobljenike u rukama hrvatskih vlasti. To je naređenje izdato Veselinu Šljivančaninu i preneseno mnogim drugim koji su učestvovali u operaciji evakuacije. Tako je prethodnih dana činjeno i sa drugim ratnim zarobljenicima.

Tokom jutra 20. novembra 1991. optuženi Mile Mrkšić se predomislio i promenio svoja naređenja. Prvo su zarobljenici držani u autobusima u kasarni JNA a onda u hangaru na Ovčari, ali sve vreme još uvek pod stražom vojne policije JNA, iako ne baš efikasnom. Na kraju je, pred kraj dana, optuženi Mile Mrkšić odlučio i naredio da se povuče vojna policija koja je čuvala zarobljenike. Dokazi pokazuju da je upravo u vreme izdavanja tog naređenja optuženi Mile Mrkšić konačno odlučio da ratne zarobljenike treba ostaviti u rukama vukovarske Teritorijalne odbrane. Potpuni razlozi za takvo postupanje poznati su samo Miletu Mrkšiću. Želje lokalne srpske vlade, koja nije imala nikakva zakonska ovlašćenja ili moć da naloži optuženom Mrkšiću ali JNA šta treba učiniti s ratnim zarobljenicima, izgleda da su bile značajan faktor.

Od ključnog je značaja to da dokazi ne pokazuju da su u bilo kojem trenutku Veselin Šljivančanin ili Miroslav Radić na bilo koji način učestvovali u procesu putem kojeg je Mile Mrkšić došao do odluke da JNA treba da odustane od nadzora nad ratnim zarobljenicima tako što će biti povučena vojna policija koja ih je čuvala. Te činjenične okolnosti isključuju svaki zaključak da su optuženi delovali zajedno u udruženom zločinačkom poduhvatu.

U Optužnici se Mile Mrkšić, između drugih oblika odgovornosti, tereti da je odgovoran za to što je naredio da se počine zločini za koje je optužen. Međutim, za takav zaključak nema nikakvih dokaza. Iako je kao komandant Operativne grupe Jug Mile Mrkšić bio na položaju vlasti u odnosu na Teritorijalnu obranu i paravojne snage koje su počinile krivična dela okrutnog postupanja, mučenja i ubistva na Ovčari, nije dokazano da im je on naredio da počine krivična dela iz Optužnice.

Međutim, Mile Mrkšić je znao za intenzivno neprijateljsko raspoloženje srpske Teritorijalne odbrane i paravojnih snaga prema pripadnicima hrvatskih snaga. To se pogotovo pokazalo tokom toga dana dešavanja u kasarni JNA i na Ovčari, o čemu je Mrkšića izvestilo više oficira JNA. Takođe je bio obavešten o ubistvima u "Veleprometu" prethodnog dana. Time što je naredio povlačenje vojne policije JNA s Ovčare, znajući pritom da će zarobljenici biti izloženi velikom riziku teškog nasilja i smrti od strane Teritorijalne odbrane i paravojnih snaga, Mile Mrkšić je pomogao i podržao krivična dela ubistva počinjena kao posledica njegovog naređenja. Iz tih razloga, Pretresno veće zaključuje da je Mile Mrkšić odgovoran po članu 7(1) Statuta za pomaganje i podržavanje krivičnog dela ubistva.

Pored toga, Mile Mrkšić tokom popodneva 20. novembra 1991. nije preduzeo nikakve korake da pojača stražu na Ovčari, niti da na bilo koji način unapredi mere za zaštitu ratnih zarobljenika od nasilja i drugih oblika okrutnog postupanja od strane Teritorijalne odbrane i paravojnih snaga, uprkos tome što je bio obavešten da ima žestokog zlostavljanja. Svojim propustom da djeluje, Mile Mrkšić je onima na Ovčari koji su želeli da se osvete ratnim zarobljenicima pružio i praktičnu pomoć i ohrabrenje. Snage JNA, kojima je on zapovijedao, ranije su uspostavile i održavale nečovečne uslove zatočenja zarobljenika. Zbog toga se Mile Mrkšić proglašava odgovornim po članu 7(1) Statuta za pomaganje i podržavanje krivičnih dela mučenja i okrutnog postupanja.

Za Miroslava Radića, tužilaštvo tvrdi da je on, svojim učešćem u evakuaciji bolnice, takođe učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu za koji se optuženi terete u Optužnici, ili da je pomogao i podržavao zločine. Takođe se tvrdi da su zločine na Ovčari počinili vojnici pod njegovom komandom, te da je on takođe odgovoran kao osoba nadređena direktnim počinocima.

Dokazima je utvrđeno da je Miroslav Radić bio u bolnici 19. novembra 1991. i da su vojnici pod njegovom komandom na početku pružali obezbeđenje bolnice. Takođe je utvrđeno da je Miroslav Radić bio u krugu bolnice ujutro 20. novembra 1991., ali ne i da je učestvovao u trijaži ispred bolnice. Nema nikakvih dokaza da je Miroslav Radić bio na Ovčari 20. novembra 1991. Iz razloga navedenih prilikom razmatranja odgovornosti Mileta Mrkšića, nema nikakvih dokaza da je Miroslav Radić učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu za koji se tereti ili da je pomogao i podržao krivična dela u Optužnici. Dva svedoka dala su potpuno različite iskaze koji sugeriraju da je Miroslav Radić bio obavešten o tome da su vojnici pod njegovom komandom učestvovali u zlostavljanju i ubijanju zatvorenika na Ovčari. Jedan drugi svedok sugerirao je da je Miroslav Radić znao za događaje na Ovčari. Pretresno veće nije moglo prihvatiti iskrenost dvojice od tih svedoka, kao ni pouzdanost trećeg. Zbog toga, iz razloga koji su detaljno navedeni u pisanoj Presudi, Pretresno veće zaključuje da tužilaštvo nije dokazalo da je Miroslav Radić znao ili imao razloga da zna da su vojnici pod njegovom komandom počinili zločine na Ovčari.

Kad je reč o optuženom Veselinu Šljivančaninu, Pretresno veće konstatuje da, iz razloga navedenih prilikom razmatranja odgovornosti Mileta Mrkšića, dokazi ne pokazuju da je Veselin Šljivančanin učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu za koji se tereti u Optužnici.

U Optužnici se takođe tvrdi da je Veselin Šljivančanin, po članu 7(1) Statuta odgovoran za to što je naredio da se počine zločini za koje se optuženi terete u Optužnici. Nema nikakvih dokaza koji sugeriraju da je Veselin Šljivančanin naredio bilo kojim snagama na Ovčari da počine bilo koje od krivičnih dela za koje se optuženi terete u Optužnici. Pored toga, te zločine počinili su Teritorijalna odbrana i paravojne snage. Veselin Šljivančanin nije imao nikakva ovlašćenja da komanduje tim snagama. Veselin Šljivančanin se na osnovu dokaza ne može smatrati odgovornim po članu 7(1) Statuta za to da je naredio činjenje bilo kojeg od krivičnih dela dokazanih u ovom predmetu. Na osnovu dokaza se takođe ne može utvrditi njegova odgovornost po članu 7(3) Statuta zbog toga što nije sprečio činjenje zločina ili kaznio počinioca.

Pretresno veće zaključuje da je Veselin Šljivančanin 20. novembra 1991. imao komandna ovlašćenja, koja mu je dodelio Mile Mrkšić, nad vojnom policijom koja je bila angažovana na evakuaciji ratnih zarobljenika iz bolnice i čuvala ih u autobusima i na Ovčari. U Optužnici se ne tvrdi, niti dokazi pokazuju, da su pripadnici vojne policije počinili bilo koje od krivičnih dela u ovom predmetu. Naprotiv, oni su bili angažovani na obezbeđenju zarobljenika kako ih ne bi zlostavljali pripadnici Teritorijalne odbrane i paravojnih snaga, iako često na nezadovoljavajući način. Kao što pokazuju činjenice u ovom predmetu, obezbeđenje ratnih zarobljenika na Ovčari bilo je neadekvatno. Broj vojnih policajaca na Ovčari bio je previše mali, a njihovo obavljanje dužnosti ponekad nezadovoljavajuće, tako da su veliki deo vremena zarobljenici bili izloženi neprijateljskim radnjama Teritorijalne odbrane i paravojnih snaga koje su se okupile na Ovčari. Suprotno iskazu Veselina Šljivančanina i drugim dokazima, Pretresno veće zaključuje da je on neko vreme bio na Ovčari dok se odvijalo zlostavljanje zarobljenika. On je stoga mogao videti brutalno ponašanje pripadnika Teritorijalne odbrane i paravojnih snaga i biti svestan da se nad ratnim zarobljenicima čine teška krivična dela. Pored toga, on je znao za ranije događaje istog karaktera, pogotovo za zlostavljanja i lišavanja života hrvatskih ratnih zarobljenika od strane lokalne srpske Teritorijalne odbrane i paravojnih snaga prethodnog dana u "Veleprometu", kao i za druge slične incidente koji su se odigrali u području Vukovara u oktobru i novembru 1991. No, on se opredelio da ne upotrebi ni jednu od mera koje su mu stajale na raspolaganju kako bi pokušao da spreči ono što se događalo. Nije ispunio svoju dužnost da se postara za ratne zarobljenike koji su bili pod nadzorom JNA, dužnost koju mu nameću zakoni ratovanja, koja je bila deo njegovih odgovornosti kao organa bezbednosti i kojom ga je konkretno zadužio Mile Mrkšić. Veselin Šljivančanin mogao je tražiti ili narediti da na Ovčaru odu dodatne trupe. Mogao je izdati naređenja vojnoj policiji koja je tamo bila prisutna da pojača zaštitu. On nije izdao odgovarajuća naređenja i nije preduzeo druge odgovarajuće mere. To je omogućilo dalje zlostavljanje ratnih zarobljenika, a time i činjenje krivičnih dela mučenja i okrutnog postupanja, što mu je u datim okolnostima i moralo biti očigledno. Iz tih razloga, dokazana je odgovornost Veselina Šljivančanina po članu 7(1) Statuta za pomaganje i podržavanje krivičnih dela mučenja i okrutnog postupanja.

Međutim, Veselin Šljivančanin nije proglašen odgovornim za pomaganje i podržavanje krivičnog dela okrutnog postupanja počinjenog nametanjem nečovečnih uslova zatočenja u hangaru na Ovčari, budući da dokazi ne pokazuju da je on ulazio u hangar i da je mogao videti uslove zatočenja u njemu.

Krivično delo ubistva počinjeno je tokom noći nakon povlačenja sve vojne policije JNA s Ovčare na osnovu naređenja Mileta Mrkšića. Tim naređenjem Veselin Šljivančanin nužno je prestao biti odgovoran za bezbednost ratnih zarobljenika i prestale su njegova komandna ovlašćenja nad vojnom policijom koja je pružala obezbeđenje. Prema tome, on nije odgovoran za ubistva koja su počinili pripadnici Teritorijalne odbrane i paravojnih snaga nakon što je vojna policija JNA povučena s Ovčare.

Kad je reč o kazni, Pretresno veće je u pisanoj Presudi iznelo mnoge faktore koji su uzeti u obzir prilikom odmeravanja prikladnih kazni. Pretresno veće je posebno uzelo u obzir, kao što je to i dužno, strukturu kazni u bivšoj Jugoslaviji. Pretresno veće konstatuje da bi ti zakoni u Srbiji i Hrvatskoj u okolnostima ovog predmeta danas podrazumevali maksimalnu kaznu od 20 godina za ubistva i pomaganje i podržavanje ubistava počinjenog 1991. godine. Pretresno veće je pregledalo i kazne koje je do sada izrekao ovaj Sud, ali nije našlo predmet u kojem bi okolnosti bile dovoljno slične da bi on poslužio kao korisno merilo.

Pretno veće naglašava da se ovaj predmet u suštini bavi tragičnim događajima na Ovčari 20. novembra 1991. kada su, kako je dokazano, ubijene 194 identifikovane osobe, dok su pre toga ratni zarobljenici mučeni tako što su teško pretučeni zbog svog učešća u hrvatskim snagama u bici za Vukovar. S njima je takođe okrutno postupano tako što ih je JNA držala zarobljene u nečovečnim uslovima. Dokazi pokazuju da su stvarni počinioci ubistava, mučenja i prelaćivanja bili pripadnici snaga srpske Teritorijalne odbrane, mnogi i sami iz vukovarskog kraja, i srpske paravojne snage. Ubistva, mučenje i s time povezana prelaćivanja nisu naredili ni Mile Mrkšić ni Veselin Šljivančanin.

Mileta Mrkšića treba kazniti za pomaganje i podržavanje ubistava zato što je znao za prisustvo Teritorijalne odbrane i paravojnih snaga na Ovčari, kao i za pretnju koju oni predstavljaju ratnim zarobljenicima, a povukao je trupe JNA koje su čuvale zarobljenike, po svemu sudeći pod pritiskom lokalnih srpskih vlasti, što je imalo za posledicu to da su Teritorijalna odbrana i paravojne snage mogle da pobiju zarobljenike. Snage JNA kojima je on komandovao ranije su stvorile nečovečne uslove zatočenja, a on tokom popodneva nije efikasno delovao kako bi obezbedio da stražari JNA valjano zaštite zarobljenike od mučenja od strane srpske Teritorijalne odbrane i paravojnih snaga.

Veselina Šljivančanina treba kazniti za pomaganje i podržavanje mučenja jer nije delovao kako bi postigao jednu od dve, ili obe, sledeće stvari: obezbedio adekvatnu stražu JNA na Ovčari ili obezbedio da stražari JNA pod njegovom komandom na Ovčari deluju kako bi sprečili srpsku Teritorijalnu odbranu i paravojne snage da tuku ratne zarobljenike kako bi ih kaznili za njihovu pripadnost hrvatskim snagama u Vukovaru.

Mile Mrkšiću, molim vas ustanite.

Pretno veće proglašava vas **KRIVIM**, u skladu sa članom 7(1) Statuta, po sledećim tačkama Optužnice:

Tačka 4: Ubistvo, kao kršenje zakona i običaja ratovanja po članu 3 Statuta, zbog toga što ste pomogli i podržali ubistvo 194 osobe navedene u prilogu ove Presude, na lokaciji blizu hangara na Ovčari 20. i 21. novembra 1991;

Tačka 7: Mučenje, kao kršenje zakona i običaja ratovanja po članu 3 Statuta, zbog toga što ste pomogli i podržali mučenje ratnih zarobljenika u hangaru na Ovčari 20. novembra 1991.;

Tačka 8: Okrutno postupanje, kao kršenje zakona i običaja ratovanja po članu 3 Statuta, zbog toga što ste pomogli i podržali održavanje nečovečnih uslova zatočenja u hangaru na Ovčari 20. novembra 1991.

Mile Mrkšiću, osuđujete se na jedinstvenu kaznu zatvora od 20 godina. U to će se uračunati vreme koje ste proveli u pritvoru. Vi ćete ostati u pritvoru Međunarodnog suda dok se ne privedu kraju pripreme za vaše prebacivanje u državu gde ćete odslužiti kaznu.

Možete sestiti.

Miroslave Radiću, molim vas ustanite.

Pretno veće proglašava da **NISTE KRIVI** ni po jednoj tački Optužnice. Pretno veće nalaže da se, odmah po završetku potrebnih formalnosti, oslobodite iz Pritvorske jedinice Ujedinjenih nacija.

Možete sestiti.

Veseline Šljivančaninu, molim vas ustanite.

Pretno veće proglašava vas **KRIVIM**, u skladu sa članom 7(1) Statuta, po sledećoj tački:

Tačka 7: Mučenje, kao kršenje zakona i običaja ratovanja po članu 3 Statuta, zbog toga što ste pomogli i podržali mučenje ratnih zarobljenika u hangaru na Ovčari 20. novembra 1991.

Pretno veće proglašava da **NISTE KRIVI** ni po jednoj drugoj tački Optužnice.

Veseline Šljivančaninu, osuđujete se na kaznu od 5 godina zatvora. U to će se uračunati vreme koje ste proveli u pritvoru. Vi ćete ostati u pritvoru Međunarodnog suda dok se ne privedu kraju pripreme za vaše prebacivanje u državu gde ćete odslužiti kaznu.

Možete sestiti.

Tim je ovo suđenje završeno. Pretresno veće se povlači.
